

майже все Лівобережжя (за винятком кількох міст-фортець) було звільнено від рос. військ. Зі вступом коз. війська П. Дорошенка на Лівобережжя, Б. із загонами запорожців вирушив йому назустріч для об'єднання. 8 черв. вони зустрілись на Сербиновому полі поблизу Диканьки. У таборі П. Дорошенка, куди прибув Б., козаки стали докоряти йому за зраду, він був убитий, його тіло перевезене до Гадяча й поховане в церкві Богоявлення Господнього.

Як держ. діяч Б. належав до найбільш деструктивних щодо Козац. д-вигетьманів, призвідників Руїни.

Лит.: Аркас М. М. Історія України-Русі. К., 1991; Тисяча років української суспільно-політичної думки, т. 3, кн. 1. К., 2001; Україна: хронологія розвитку, т. 4. К., 2009; Історія України в особах: Козаччина. К., 2013.

В. М. Єрмолаєв.

БУКОВІНА – адм.-тер. одиниця Австрійс. імперії (з 1867 – Австро-Угор. імперії). Конституція 4 берез. 1849 вилучила Б. з управління галицької адміністрації й надала їй деяку автономію у вирішенні внутр. питань. У 1849 Б. була визнана коронною землею з титулом герцогства. Кордон Б. і Галичини проходив по лінії: Карпатський вододільний хребет – Кути – Вижниця – Заліщики – Мельниця – р. Дністер. Тимчасовим законом, що визначав статус краю, був проект крайової конституції, затв. цісарським патентом 29 верес. 1850. Відносини Б. з монархією регулювалися держ. конституцією через представництво у рейхсраті. 8 жовт. 1850 було видане розпорядження М-ва внутр. справ про адм. устрій та політ. управ-

ління Б. Край поділявся на 6 повітів (Чернів., Кіцманський, Вижницький, Радівецький, Кимполунзький і Сучавський). На підставі цісарського патенту від 14 верес. 1852 на Б. вводилася посада крайового президента. Він підпорядковувався безпосередньо віденському урядові. До його компетенції належали політ. управління, поліція, реліг. справи, культура, освіта, торгівля й ремесла, забезпечення правопорядку. Повіти очолювали повітові старости, міста – бурмістри, а села – війти. Поряд з уряд. органами адм. управління у Коронному краї існували і органи крайового і місц. самоврядування – крайові сейми, повітові, міськ. і сільс. ради. Повне відділення Б. від Галичини відбулося внаслідок указу М-ва внутр. справ від 30 квіт. 1854. За цим указом 29 трав. 1854 розпочав свою діяльність вищ. адм. орган Б. – Крайове управління. У 1861 у Чернівцях було засновано крайовий сейм, вибори до якого мали яскраво виражений класовий характер і були нерівними для окр. соц. груп нас. По-перше, до складу сейму, автоматично, за посадою входили митрополити, єпископи, ректори ун-тів. По-друге, виб. право не було заг. і рівним. За куріальною виб. системою усі виборці розподілялися на 4 курії, кожна з яких окремо обирала депутатів до сейму строком на 6 років. У виборах до Буковинського сейму брали участь 9–10% нас. У нац. співвідношенні депутатами Буковинського сейму переважно були румуни. Після створення дуалістичної монархії й прийняття Конституції 1867, 19 трав. того ж року вид. указ про зміни в організації зем. органів управління Б. Відповідно до цього 8 лип.

1868 крайовий уряд ухвалив поділ Б. на 8 політ. повітів: Чернів., Кіцманський, Вижницький, Сторожинецький, Радивецький, Кимполунзький, Сучавський і Серетський. Вони почали функціонувати з 31 лип. 1868. У середньому в 1890 на один адм. повіт Б. припадало 42 громади, 1305 кв. км території й 73881 особа нас. Крайовому управлінню підпорядковувалися всі місц. адм. органи: Чернів. магістрат, повітові управи (з 1869 – управління), Чернів. дирекція поліції, прикордонно-поліцейські комісаріати, митниці, поштово-телегр. відомство. Крайове управління очолювалося президією. Сюди надходили практично всі справи політ. характеру, справи, що стосувалися виборів, друку, цензури, політ. нагляду. Президія мала свій роб. орган – президіальне бюро. Передбачався поділ управлінь на департаменти. Перші з них з’явилися в 1858. У 1861 їх налічувалося 4, у 1873 – 7, у 1912 – 11. Функція та компетенція департаментів встановлювалась президентом. Органом оподаткування була крайова податк. комісія з 11 службовців. 8 податк. референтів діяло при повітових управліннях. Загалом 1894 на Б. налічувалось 1034 держ. чиновники. Діяльність чиновників і службовців чітко регламентувалася як центр., так і місц. інструкціями. Серед урядників, особливо вищ., переважали німці. Цим забезпечувався нім. характер адміністрації, політ. домінування нім. елементу в краї. Найменшим за чисельністю у сфері управління було представництво укр. нас. Так, наприклад. 1894 на Б. було 124 політ. урядники (серед них українців – 6), 180 суд. (українців – 26), 200 урядників фін. відомства

і реліг. фонду (українців – 5). У Чернів. магістраті було 48 урядників (українців – 6). У цілому 1894 з 1037 службовців Б. (без залізничників) українців було лише 77. В основному це були дрібні урядовці переважно фін., суд. та поштового відомств. Також нечисленною була укр. інтелігенція Б. Усі її групи разом напередодні Першої світ. війни не перевищували 1100 осіб (0,36% усього нас. краю). 3 28 жовт. по 3 листоп. 1918 Австро-Угорщина розпалася на окр. самост. д-ви. 6 листоп. 1918 Й. Епдорф офіційно передав владу до рук представників укр. та румун. нас. Б.

Лит.: Кульчицький В., Мікула Т. Апарат управління Галичиною і Буковиною за австрійською конституцією 1867 року // Вісник Академії правових наук України, 1999, №3; Історія України: нове бачення / за ред. В. А. Смолія. К., 2000; Довідник з історії України : А–Я / упоряд. і наук. ред. І. З. Підкова ; за заг. ред.: І. З. Підкова, Р. М. Шуст. К., 2001; Юридична енциклопедія, т. 3: К–М. К., 2001; Никифорак М. В. Досвід крайового адміністративного управління Буковиною у складі Австрії (1849–1918) // Актуальні проблеми держави і права, вип. 19. О., 2003.

Н. С. Стеценко.

БУЛАВА́ (від праслов'янського – гуля, грудка) – 1) Стародавній вид холодної зброї ударної дії, яка застосовувалася для ближнього бою.

2) Символ влади українців, поляків, турків та ін. народів.

3) Один з укр. козац. клейнодів: а) символ влади гетьмана України; б) символ влади полковника; в) символ влади кошового отамана Запороз. Січі.

Вважається, що Б. є першим спеціально виготовленим видом зброї. Своє

УДК 340(477)(031)

ББК 67(4УКР)я2

В27

Редакційна колегія 1-го тому:

**В. Д. Гончаренко (голова редколегії),
О. В. Зайчук, В. М. Єрмолаєв, В. В. Лемак,
В. О. Рум'янцев, І. Б. Усенко, О. Н. Ярмиш**

В27 Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. — Х. : Право, 2016.

ISBN 978-966-937-048-8

Т. 1 : Історія держави і права України / редкол.: В. Д. Гончаренко (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — 848 с. : іл.

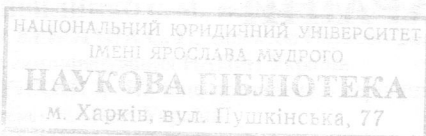
ISBN 978-966-937-049-5

Видання є систематизованим зводом знань про суспільний, державний лад, джерела й основні інститути права, які характеризують багатомісячну історію українського державотворення.

Розраховане на науковців, викладачів, студентів вищих навчальних закладів, а також усіх тих, хто цікавиться історією держави і права України.

УДК 340(477)(031)

ББК 67(4УКР)я2

- © Національна академія правових наук України, 2016
- © Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2016
- © Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2016
- © Видавництво «Право», 2016

ISBN 978-966-937-049-5 (т. 1)

ISBN 978-966-937-048-8